

**תוכנית הכנס השנתי של המחלקה למדעי ההתנהגות בנושא:
טעימות פסיכולוגיות, סוציולוגיות ואנתרופולוגיות
יום רביעי 22 במאי, 2013**

9:40-9:15	התכנסות וכיבוד
9:40-10:00	פתיחה וברכות: פרופ' שמעון גפשטיין, נשיא המכללה האקדמית כנרת פרופ' חיים אבירם, דיקן מדעי החברה והרוח דר' יפה מושקוביץ, ראש המחלקה למדעי ההתנהגות
10:00-11:00	מושב ראשון: התנהלות ואחריות חברתית בארגונים ובעסקים יו"ר: דר' ריקי טולדנו "ממש כמו בבית" - פרדוקסים בהתנהלות העסקית של נשים בתעשיית הצימרים בגליל, גב' שרה אתנס העליון "שלבי התפתחות של המפעל הקיבוצי "מילניום תעשיות", דר' יפה מושקוביץ ודר' יובל אשוש "אחריות חברתית של עסקים", חקר מקרה של בנק ישראלי, דר' ריקי טולדנו
11:00-11:20	הפסקה
11:20-12:20	מושב שני: פניה השונות של סולידריות חברתית יו"ר: דר' שולמית גובקיין "מדדים של סולידריות חברתית", פרופ' סיביל היילברון "מדרגות לשלום: מפגש, תקשורת, אמפטיה. סדנאות לטיפוח תקשורת רב תרבותית", דר' שולמית גובקיין "איך קרה ששרדת"- היבטים מיניים בסיפוריהן של ניצולות שואה, דר' אסתי דרור
12:20-12:30	הפסקה
12:30-14:00	מושב שלישי: המבע הפסיכולוגי מההיבט ההתפתחותי והקוגניטיבי יו"ר: דר' מיכל רווה "השפעה של הפחתת כאב אקוטי (ע"י דיקור בלייזר רך) בילודים ופגים על התפתחות במערכת העצבים שלהם", דר' חגית פרידמן "זיכרון רחוק: זיכרונות מוטעים ומוטים ממבצע עמוד ענן", דר' מיכל רווה טקטיקות השכנוע "גניבת הרעם והברק" - חסינות בפני טקטיקת השכנוע "גניבת הרעם", דר' דנה וימן זקס "למידה מילולית בקרב נבדקים ליקויי קשב", דר' יורם גרינשטיין

קוראים יקרים,

אקדמיה איכותית נמדדת על פי מספר קריטריונים אשר אחד מהמשמעותיים בהם הוא תחום המחקר. ראוי לו, לאיש האקדמיה שימצאו באמתחתו יכולות הוראה גבוהות לצד מצוינות מחקרית הן בתחומי המחקר והן בשיטת העבודה. התרומה האמיתית של מרצה נמדדת לא רק בהעמדת דורות של תלמידים והרחבת הדעת אלא גם בהוספת נדבך תיאורטי חדש לידע הקיים בתחום עיסוקו.

יום העיון שמקיימת המחלקה ללימודי מדעי ההתנהגות במכללה האקדמית כנרת וחברת התקצירים שלפניכם מוכחים טענתו, הלכה למעשה. יכולים הסגלים של המחלקה והסטודנטים הלומדים בה להתגאות בפרי היצירה המגוון, האיכותי והחדשני שמציגים המרצים בתחומי הסוציולוגיה, פסיכולוגיה ואנתרופולוגיה.

ברצוני לברך את החוקרים והמשתתפים בהכנת יום העיון וחברת התקצירים ולאחל למכללה האקדמית כנרת כולה ימים רבים המעלים על נס את נושא המחקר.

בברכה,

פרופ' שמעון גפשטיין

נשיא המכללה האקדמית כנרת בעמק הירדן

אורחים יקרים,

יום העיון המחלקתי היא הזדמנות טובה להכיר את העבודה האקדמית של המרצים המלמדים במחלקה למדעי ההתנהגות במכללה האקדמית כנרת. המחלקה מורכבת ממרצים שתחומי ההתמחות שלהם הם מגוונים: חלקם פסיכולוגים, חלקם סוציולוגים ואנתרופולוגים וחלקם באים מתחום החינוך.

יום העיון הוא הזדמנות נדירה להחשף לתכנים האקדמיים שמעסיקים את החוקרים שמלמדים במחלקה. מדעי ההתנהגות שואפים ליצור עניין ועירור אינטלקטואלי בלומדים ובמלמדים.

ברוח זו, מטרת יום העיון הנוכחי- להעשיר את תחומי הדעת הנלמדים במחלקה מעבר לתוכנית הפורמאלית. הנושאים שידונו ביום העיון הם: התנהלות ואחריות חברתית בארגונים ובעסקים, פניה השונות של סולידריות חברתית, המבע הפסיכולוגי מההיבט ההתפתחותי והקוגניטיבי.

דר' יפה מושקוביץ

ראש המחלקה למדעי ההתנהגות

המכללה האקדמית כנרת

ממש כמו בבית

פרדוקסים בהתנהלות העסקית של נשים בתעשיית הצימרים היהודיים בגליל

גב' שרה אתנס- העליון

המחלקה למדעי ההתנהגות, המכללה האקדמית כנרת

saratenas@hotmail.com

מחקרי זה שהוגש כעבודת מאסטר, עוסק באירוח הכפרי הפרטי בקרב האוכלוסייה היהודית בגליל בשנים האחרונות בישראל. מחקרי נערך כמחקר אנתרופולוגי ונכתב כרצף הכולל את הצגת השדה, שאלת המחקר ושיטת המחקר, סקירה ספרותית, אתנוגרפיה, דיון, סיכום והמלצות יישומיות.

המחקר מתבסס על עבודת שדה שנערכה במשך עשרה חודשים וכללה: תצפית משתתפת בת 15 מפגשים באתר צימרים פרטי בגליל, סדרת מפגשים וראיונות עם עוד 14 פעילים נוספים בשדה, השתתפות במפגשי תירנים וכן מעקב אחר חשיפת מרחב הצימרים הגלילי באמצעי התקשורת וברשת האינטרנט.

מושא מחקרי הינו הצד המארח בעשייה זו והנושא המרכזי שבו התיזה עוסקת הוא הפער הנראה לפיו הנשים עושות את רובה המכריע של העבודה בספירה הפנימית לרב לבדן (נקיון, עריכת המקום לארוחה, כביסה, גהוץ, טפול באורח) ואילו בעבודות הספירה החיצונית (בניה, נהול חשבונות, פרסום, יצוג בעמותות) דומיננטיים בעיקר הגברים.

השאלה המרכזית אליה מתייחסת התיזה היא איך קורה שהנשים בשדה זה אינן שותפות דומיננטיות לעשייה החיצונית הנקשרת לכאורה, ליוקרה ומרכיביה כסף, כבוד וכוח? וזאת למרות שמדובר בעיסוק כלכלי הנשען בעיקרו על יוזמה פרטית נטולת הררכיה, בשוק ניאו ליברלי, ובעסק המתקיים במרחב הנוחות המובהק של הנשים- הבית- ואשר הן הסוכנות המרכזיות המניעות אותו.

שדה הצימרים הפרטיים ביישובי היהודיים בגליל מואר בכתיבתי כמארג רווי פרדוקסים בו ניתן להבחין בקונטרסטים סמנטיים רבים כגון כפרי מול עירוני, מעוצב מול פראי, אסטרטגי מול מקורי, שמרני מול חדש, הזדמנות מול סיכון, פרטי מול צבורי, גברי מול נשי, ביתי מול עיסקי וזאת בתוך מציאות פרקטית שמשדרת משא ומתן בין הניגודים הללו, פרשנות מתחלפת ושינוי במרחב דינמי.

אחד הממצאים המרכזיים שעולה מהמחקר הוא ששדה הצימרים בגליל מוסיף לייצר חלוקה מגדרית נוקשה למדי במרבית ההיבטים התפעוליים והסימבוליים של הענף. חלוקה זו ניזונה ישירות ממבנה העבודה הביתית הגורם לנשים להרגיש במיטבן בתחום העבודה הרגשית, הטיפולית והשירותית, ולאבד בטחון עצמי בתחומי המשא ומתן, השיווק, התמחור וגביית התמורה בעבור עבודתן.

טענתי המרכזית היא כי הפרקטיקה היומיומית של תחזוקת הצימרים וניהולם משמרת בקרב המשתתפות והמשתתפים בדרכים מגוונות דפוסים של יחסי מיגדר אשר נדמה שכבר עברו שינוי לכיוון של יותר שוויוניות. יתר על כן, חלוקת העבודה השוטפת בתוך הצימרים משליכה על ההשתתפות הדיפרנציאלית של גברים ושל נשים מחוץ לעסק במרחב הציבורי של הענף, הכולל שיווק, השתתפות בעיצוב הפנים הקולקטיביות של הענף וכן השפעה כוללת על המדיניות.

עבודתי עומדת על המרווח שבין הפערים והקונטרסטים הסמנטיים הנראים בשדה הנחקר, כמרחב המכיל תנועה, הגמשה והזדמנות לשינוי מודע.

תרומת עבודתי היא בחשיפת שדה הצימרים הנחקר באופן הבוחן את הקשור המגדרי לעיסוק בתיירות הכפרית, את הקשר בין עבודת רגשות לבין צריכת פנאי בעידן הקפיטליזם הרגשי, וכן מפנה תשומת לב אל הענף לא רק מפרספקטיבה מגדרית, אלא כענף עם פוטנציאל ופגיעות.

עבודתי העומדת על הפערים בשדה זה דנה באפשרויות הצמיחה וההעצמה שבו בצרוף המלצות יישומיות, וכן מאירה את אופיו המשתנה של השדה והגדרתו כתעשייה או כענף כלכלי מידתי, בהתאם לדפוסי ההתנהלות והסוגיות המורכבות בו הנשזרות עם המתווה הניאו- ליברלי העוטף.

חקר המקרה של שלבי התפתחות במפעל הקיבוצי "מילניום תעשיות"

ד"ר יפה מושקוביץ

המכללה האקדמית כנרת, המחלקה למדעי ההתנהגות
Mosko777@gmail.com

ד"ר יובל אשוש

המכללה האקדמית הגליל המערבי, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
yuvala@research.haifa.ac.il

המחקר מתאר מחזור החיים ארגוני (organizational life cycle) של מפעל קיבוצי "מילניום תעשיות". ארגונים בדומה לבני אדם עוברים תהליכים של מחזור חיים החל משלב היוזמות, צמיחה, התבגרות, התמסדות, ביורוקרטיה, ניוון, שקיעה ארגונית, זקנה ומוות (Greiner, 1972; Kimberly, 1980; Moskovich, 2012; אדיג'ס, 1991; Sutton, 2005).

שיטה: המחקר נערך במתכונת של אוטוביוגרפיה ארגונית, חקר מקרה (case study) והתבסס על ניתוח של 25 ראיונות אתנוגרפיים של חברי המפעל.

ממצאים: המחקר מתאר את שלב היוזמות של מילניום תעשיות, חברי הקיבוץ החליטו ללכת על גומחה חדשנית של הקמת מפעל בתחום המגנטים בשנת 1979. לאחר שהוחלט באסיפה הכללית על הקמת המפעל יצא לאירופה צוות ראשוני ללמוד את רוזי תעשיית המגנטים והשתלם במדינות המוצא שמהן נקנו חומרי הגלם והציוד הראשוניים. לאחר מספר שנים, החל המפעל להניב פירות. המטרה העיקרית של מילניום הייתה יצירת הכנסה כלכלית לקבוץ תוך שמירת הניהול הקיבוצי, והחלטותיו נעשו על ידי אסיפת הקבוץ. בתחילת הדרך, הייצור גבר והמפעל הניב רווחים, שהושקעו ברווחת הקיבוץ: שופץ חדר האוכל בתי החברים וכן נבנתה בריכה ובמה מרכזית.

משנת 1995 נקלע המפעל לקשיים כלכליים, תהליך שמאופיין כדעיכה ארגונית (organizational decline). הקשיים נבעו מניהול לקוי על בסיס של נורמות קיבוציות שאינן תואמות לאמות מידה קפיטליסטיות. הנהלת המפעל לא השכילה להתמודד עם תחרות שבאה ממזרח אסיה, שבה תהליך הייצור הוא זול יותר. המפעל יזם פיטורי עובדים, תהליך הייצור פסק לחלוטין, ולבסוף ב-2009 פורקה "מילניום תעשיות".

הארגון הוקם מחדש כאשר משקיע חיצוני רכש 74% מבעלות המפעל ב-2010. הרוכש החליט לשנות את מטרות המפעל: מארגון יצרני הוא הפך להיות ארגון של סחר, ללא המעורבות של הקיבוץ בניהולו ותפעולו, כיום יש במפעל כעשרה עובדים. המפעל הצליח לשמר את קיומו כישות חדשה שאיבדה את ייחודה הקיבוצי אל עבר בעלות פרטית המתנהלת על בסיס כלכלי ללא מחויבות קהילתית.

מ"קפיטליזם הרווחה" אל "אחריות חברתית" של בנק ישראלי¹

דר' ריקי טולדנו

המחלקה למדעי ההתנהגות, המכללה האקדמית כנרת
rikitold@kinneret.ac.il

המחקר הנוכחי הינו חקר מקרה היסטורי-אתנוגרפי אשר בוחן את תופעת "האחריות החברתית של עסקים", כפי שהיא מתהווה ומתמסדת בשנים האחרונות באחד הבנקים הגדולים בישראל, אך גם על רקע ההתפתחות ההיסטורית של מעורבותו החברתית מאז היווסדותו. הניתוח מתמקד בבחינת תרומתו של השיח הניהולי להתעצבות פעילותו למען "הציבור" או "הקהילה" מאז הוקם במחצית שנות השלושים של המאה הקודמת. המחקר משלב ניתוח של חומרים היסטוריים, ראיונות עם מנהלים, עובדים ואנשי מפתח מעברו של הבנק, ותצפיות באירועי הבנק.

בספרות של השנים האחרונות, הרואה בתופעת "האחריות החברתית" תוצר של ניאו ליברליזם, נטען, כי אחריות חברתית של עסקים הינה אסטרטגיה יחסית חדשה הננקטת על ידי תאגידים לנוכח התגברות של ביקורת ואף מאהא ציבורית עקב עוולות הנגרמות מפעילותם העסקית. ממחקר זה עולה, כי פרקטיקות של אחריות חברתית ונדבנות, שואבות הן ממודלים ניהוליים פטרנליסטיים והן מהמורשת המשפחתית שהנחילו הבעלים בתחום זה, אשר נטועים עמוק בתרבות הארגונית של הבנק עוד מראשית הקמתו. עם זאת, נראה כי מחויבותו החברתית של הבנק בתצורתה העכשווית מתעצבת גם כפרקטיקה של יחסי ציבור, וזאת במטרה לעצב דעת קהל אוהדת כלפי הבנק ופעילותו.

המחקר מראה כיצד המושג יחסי ציבור-בנק משתנה, בהתאם לדגשים שונים בשיח הניהולי, ובתוך כך משליך על המשגה משתנה של ה"קהילה", ושל תפקידו של הבנקאי ביחסו עם "הציבור" או הקהילה. התמות המרכזיות, שסביבן התארגנו ההצדקות בנוגע לעשייה החברתית של הבנק ובעליו – ציונות וטובת הלאום, סיוע לזולת, טובת הבנק, רווחת העובד, צורכי הלקוח או "הציבור הרחב", דרו בכפיפה אחת במהלך השנים בשיח הניהולי. גם תפקידו של הבנקאי השתנה ברבות השנים כך שהפך ממושאה של מדיניות נדיבה של רווחה תעסוקתית לנשא של נתינה ביחסו עם הקהילה.

---

¹ המחקר הוכן כעבודת דוקטורט באוניברסיטת בר אילן בחוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה בהנחיית פרופ' אילנה פרידריך סילבר.

Developing an Index of Solidarity

Prof. Sibylle Heilbrunn

Institute for Immigration and Social Integration, Ruppin Academic Center
sibylleh@ruppin.ac.il

Prof. Leah Achdut

Department of Economics and Management, Ruppin Academic Center

Dr. Liema Davidovitch

Department of Economics and Accounting, Ruppin Academic Center

The solidarity survey deals with the many-faceted phenomenon of social solidarity. Social sciences (particularly sociology) scholars studied the many aspects of the phenomenon, and distinguished between various types of solidarity, all of which share the premise that solidarity is unity based on common interests and goals, and identification with common values and struggles. Some scholars suggested examining social solidarity by three dimensions: **democratic solidarity**, which expresses support of basic human rights and equality, and the freedom to participate in democratic processes; **civil solidarity**, which is characterized by openness to newcomers into the country disregarding their cultural or ethnic affiliation, and tolerance towards ethnic groups; and **distributional solidarity**, which expresses the public's support of re-distribution of incomes, helping weakened groups, and providing full and equal access for all to social services. Other scholars emphasized the distinction between social solidarity based on a common identity that can be **universal** or **group-related** and civil or **political solidarity**, the latter of which derives from a common effort or struggle to achieve a certain goal.

The here presented survey adopted Anhut and Heitmeyer's (2001, 2005)² approach, which suggested characterizing solidarity by means of four components: **aversion with politics**, **social Darwinism**, **excluding attitudes towards minorities and foreigners**, and **solidarity behaviors in terms of a willingness to donate and volunteer and the implementation of this willingness**. They viewed solidarity as a basis of the welfare state and of settling conflicting interests between groups. Like many scholars, Anhut and Heitmeyer referred to the effects of globalization, neo-liberal ideology, and structural changes to economics and demography that intensify social and economic polarization, and thus strengthen conflicts about distribution of income and social justice. Most scholars emphasize the aspect of

---

Anhut, R. & Heitmeyer, W., (2005). Desintegration, Konflikt, Ethnisierung. In: ² See: Heitmeyer, W. & Imbusch, P. (Eds.) Integrationspotenziale einer modernen Gesellschaft: Analysen zu gesellschaftlicher Integration und Desintegration. Wiesbaden VS 2005.

xenophobia (racial intolerance) and excluding attitudes towards minorities, and the two main sources of these phenomena: a sense of threat as a result of **competition for social-economic resources** (such as jobs and public welfare resources), and a sense of threat as a result of the **loss of ethnic-national-cultural-religious homogeneity** of the majority group. Based on their theory, Anhut and Heitmeyer developed a multi-disciplinary questionnaire that examines the following areas: the degree of solidarity in a society; the public's attitudes to the uneven structure of society and the social and economic gaps between various groups; and the public's perception of the division of responsibility for the individual's welfare between the individual and the state.

The paper presents the findings of the survey conducted in Israel in 2011.

חיים ביחד: סדנת התעצמות לטיפוח תקשורת רב תרבותית אמפטיית

דר' שולמית גובקיין

המחלקה למדעי ההתנהגות, המכללה האקדמית כנרת
gubkins@kinneret.ac.il

המוסדות להשכלה גבוהה בישראל בימינו (והמכללה האקדמית כנרת בעמק הירדן ביניהם) הגן בעלות אופי רב תרבותי/לאומי הולך וגדל. כמיקרו-קוסמוס של החברה הרחבה, המפגש בין הסטודנטים/ות מרקעים שונים הוא יוצא דופן ומורכב ביותר.

על אף שרבים מכלל הסטודנטים במכללה גרים בקרבה גיאוגרפית מאז לידתם, מפגש רב תרבותי יומיומי ועמוק - בתנאים של שוויון, מטרות משותפות ושיתוף - היא תופעה חדשה עבור רובם, ללא דגמים או כלים, ברמה של התרבות והדעת, להתמודדות נאורה ובונה. רבים מסטודנטים אלה הנם עתודת ההוראה וסביר להניח שהתנסותם הרב תרבותית/לאומית במשך שלוש שנות לימוד תשתקף במהלך עבודתם המקצועית, ובחיים הקהילתיים בכלל, והיא תופץ ותשפיע, יש להניח, על הדור הבא. אין ספק ש היערכות להתמודדות מוצלחת עם אתגר זה היא צו השעה במכללה וכמובן בחברה הישראלית הרחבה. ללא ספק, מפגש זה מעלה סוגיות תיאורטיות וחברתיות חשובות ואף דחופות ביותר ואתגר מנהיגותי מצד הסגל האקדמי-חינוכי.

איך קרה ששרדת? היבטים מיניים בסיפוריהן של ניצולות שואה

דר' אסתר דרור

המחלקה למדעי ההתנהגות, המכללה האקדמית כנרת
drorim@betalfa.org.il

מבוסס על מחקר לדוקטוראט באוניברסיטת חיפה, בהנחיית פרופ' רות לין

בין סיפורי העדות הפחות נחקרים במדינת ישראל, נמצא חשד עמום עמו נאלצו להתמודד ניצולות שואה רבות (בעיקר היפות שבהן) עם הגיען ארצה, לפיו שילמו בגופן על הישרדותן במלחמה. מחקרים שונים על אופי החיים במדינת ישראל הצעירה, מלמדים כי, בעוד אנשי הישוב נטו לייחס את שתיקת הגברים שחזרו מ'שם' לעוצמת כאבם, שתיקת הנשים הניצולות יוחסה לעתים קרובות לאפשרות שהן נאנסו על ידי חיילים גרמנים, או אף שרדו באמצעות זנות.

על פי 'נרטיב השואה הרשמי' של מדינת ישראל, נשים יהודיות לא נפגעו מינית, 'הודות' לחוק הגנת הדם הארי, אשר אסר על גרמנים מגע מיני עם יהודים, בני הגזע הנחות. המחקר שלפנינו ביקש ללמוד על הבניית נרטיב ההישרדות האישי של ניצולות שואה בישראל לנוכח שני 'סיפורים גדולים': הראשון הוא הנרטיב הרשמי שצוין לעיל והשני הנו חשד קולקטיבי (הנסמך על תיעוד מעורפל) לפיו, גברים שרדו את השואה בזכות גבורתם, בעוד נשים שרדו באמצעות מניפולציות מיניות. 'הנרטיב הרשמי' הוגדר כגרסה קנונית לסיפור הישרדות הנשים בשואה, כפי שמתועד על ידי ההיסטוריונים הבכירים וממסד ההנצחה. בשונה מכך, 'נרטיב קולקטיבי' מוגדר כגרסה עממית של סיפור ההישרדות הנשי, המבוססת על מיתוסים וייצוגי נשים בספרות ובקולנוע.

המחקר התבסס על ראיונות עם עשרים ושלוש ניצולות שואה. בנוסף לכך רואיינו שלושה גברים ניצולים, אשר התבקשו לספר את סיפור הישרדותם האישי לנוכח אפשרות של פגיעות מינית, של גברים ונשים כאחד. משתתפי המחקר היו ברובם ניצולי מחנות ריכוז שהיו בתקופת השואה בגיל ההתבגרות.

מרבית משתתפות המחקר, כמו גם שלושת המשתתפים הגברים, כללו בסיפוריהם פגיעות ופְעֻלָּנוֹת מינית של נשים יהודיות בעת השואה, בין אם באופן ספונטני ובין כמענה לשאלה ספציפית. רוב הניצולות עמדו על כך שהן עצמן עברו את המלחמה מבלי שנכפו עליהן יחסי מין, ומבלי לשלם במין על מזון או אמצעי הישרדות אחרים. יחד עם זאת, הן קבעו כי 'זה אכן קרה', לנשים אחרות בסביבתן – לא להן עצמן. המרואיינות הגנו בתוקף על תומתן המינית, כשהן מבססות את טענתן בעיקר על האיסור הגרמני לקיים יחסי מין עם יהודיות. הן חזרו והדגישו, כי כנערות צעירות, אשר גודלו במשפחות טובות וזכו לחינוך קפדני ברוח הימים ההם, הן 'לא יכלו' להיאנס או להשתמש במיניותן כמשאב הישרדות.

הניצולות נטו להבנות את סיפורן האישי בהלימה לטיעון של 'הנרטיב הרשמי' – 'לא היה'. תפיסתן את הנשים האחרות, עם זאת, עלתה בקנה אחד עם טענת 'הנרטיב הקולקטיבי': חשד מעורפל לפיו כמעט כל אישה ששרדה את השואה, נאלצה לשלם על כך בגופה, בין אם מרצונה ובין אם בכפייה. שלושת הגברים שהשתתפו במחקר, תמכו כולם, באופן זה או אחר, בנרטיב הקולקטיבי המצוין לעיל.

יותר משישים שנה אחרי השחרור, נטו משתתפות המחקר להבנות את נרטיב ההישרדות שלהן ככתב-הגנה מפני קלון, הניבט אליהן בברור מהנרטיב הקולקטיבי, לנוכח שתיקת הנרטיב הרשמי. מסיפור הישרדותן האישי-אונטולוגי עולה כי במאבק על השתקמותן במדינת ישראל, נדרשו הניצולות לא רק לבנות מחדש את חייהן האישיים כמו הניצולים הגברים, אלא גם להגן באופן מתמיד על 'שמן הטוב' כנגד חשדות קולקטיבים של פריצות מינית – חשדות שרדפו אותן עד ימיהן האחרונים ולא נעלמו אפילו אחרי מותן.

Low Level Laser Acupuncture for reduction of pain perception in infants

PhD Hagit Friedman

Department of nursing, Faculty of Social Welfare & Health Sciences, University of Haifa
Department of Behavior Sciences, Kinneret Academic College
hmts@netvision.net.il

Neonates (especially premature) and infants, experience numerous life-saving but painful interventions that can alter their brain development. Tissue-damaging procedures cause hypoxemia, tachycardia, hypertension, as well as increases in stress hormones, autonomic activity, excitatory neurotransmitters, and inflammatory cytokines. These mediate neuronal cell death, microglia activation, and other events resulting in increased risk for severe developmental impairments.

Despite the attempt to reduce acute interventional pain in premature neonates and sick infants, the existing approaches don't give definite results, leaving premature neonates and sick infants at increased risk for severe developmental impairments.

Low Level Laser Therapy (LLLT) applies therapeutic laser for the excitation of specific acupuncture points. This technique is considered non-intrusive, safe, and painless. Excitation of specific pain acupuncture points using LLLT creates a local photochemical effect leading to specific changes in brain activity, experienced by the patient as reductions in pain intensity and duration. Hence, the devastating results of tissue damaging procedures and the increased risk for brain developmental impairments can be avoided.

We hypothesize that reduction of pain perception and stress responses in premature infants using low level laser acupuncture will have positive effects on their neuro-developmental outcomes.

The lecture will focus on theoretical and practical aspects of LLLT for the treatment of pain in infants.

זיכרון רחוק: זיכרונות מוטעים ומוטים ממבצע עמוד ענן

דר' מיכל רווה

המחלקה למדעי ההתנהגות, המכללה האקדמית כנרת
raveh.mi@gmail.com

דר' אלישבע בן ארצי

המחלקה לפסיכולוגיה, אוניברסיטת בר אילן
elibenartzi@gmail.com

מחקרים קודמים הראו כי ככל שהמרחק והמעורבות האישית באירועים מעוררי לחץ גדלים, כך רמת הזיכרון לאירועים אלו גבוהה יותר. השפעת המרחק והמעורבות האישית נצפתה למשל בזיכרון למתקפת הטרור שהתרחשה ב 11 בספטמבר בארה"ב. המחקר הנוכחי בחן את השפעת המרחק הפיזי והמעורבות האישית על רמת הזיכרון למבצע עמוד ענן ולמתקפות הטילים בישראל. 120 נשאלים ענו על שאלות לגבי האירועים בעת מבצע עמוד ענן חודש לאחר סיום המבצע. הנשאלים נדגמו מארבעה אזורים בארץ במרחק שונה מזירת המבצע: מיישובי עוטף עזה, מאשקלון ובאר שבע, מאזור תל אביב, ומאזור הצפון. על אף שרוב האנשים צפו ושמעו חדשות מפורטות במהלך המבצע, ההשערה הייתה כי ככל שנשאלים היו קרובים יותר לאזור המבצע, ולפיכך מעורבים אישית באירועים מעוררי הלחץ, כך יראו זיכרון טוב יותר לפרטים הקשורים במבצע. בנוסף, נבדקה השפעת הנטייה הפוליטית של הנשאלים על הזיכרון לפרטי המבצע. התוצאות הראו כי רמת הזיכרון תלויה בתוכן הפרטים. בהתאם להשערה, רמת הזיכרון לחלק מהפרטים ירדה ככל שהמרחק מזירת האירועים גדל. רמת הזיכרון לפרטים אחרים הראתה כי מרחק אינו רק ענין של גיאוגרפיה. הממצאים מצביעים טעויות והטיות זיכרון המושפעים מגורמי רגש ומוטיבציה.

טקטיקות השכנוע "גניבת הרעם והברק" - חסינות בפני טקטיקת השכנוע "גניבת הרעם"

דר' דנה וימן-זקס

המחלקה למדעי ההתנהגות, המכללה האקדמית כנרת
danaweimann@gmail.com

טקטיקות שכנועיות שונות משמשות אותנו כאשר אנו מבקשים להשפיע על אחרים וזאת בתקשורת בינאישית או באמצעות תקשורת ההמונים. טקטיקת שכנוע מוכרת הינה טקטיקת "גניבת הרעם" (McElhaney, 1987). מטרת טקטיקת השכנוע להפחית מחומרת מידע שלילי באמצעות השיפתו על-ידי הצד המתגונן, בטרם הצד היריב יעשה כן. מחקרים בחנו את הטקטיקה בעיקר בקונטקסט המשפטי אך היא מופעלת גם בהקשרים שונים (פוליטיקה, תעמולה, פרסום, יחסים בינאישיים). בסדרת ניסויים בדקו Williams ועמיתיו (1993, 2001, 2003) את יעילות הטקטיקה: משתתפים הממלאים תפקיד "מושבעים" מתבקשים להעריך את הנאשם והקורבן, לאחר שנעשה שימוש בטקטיקת "גניבת הרעם" (הנאשם, ביוזמתו, חשף מידע שלילי על עצמו). המשתתפים התלויים היו שינוי ביחס אל הנאשם ואל הקורבן בהשוואה בין שימוש או אי שימוש בטקטיקה. המחקר הנוכחי בוחן יעילות הטקטיקה כאשר היא מיושמת על מבעלי מקצוע מנוסים, הנחשפים לשימוש בטקטיקות שכנוע באופן תדיר. אוכלוסיית המחקר הינה שופטים בגימלאות (להלן: "שופטים") וכן, בהתאמה, גמלאים שאינם שופטים. נמצא הבדל בהשפעת הטקטיקה על שופטים לעומת קבוצת הביקורת. הממצאים מגלים חסינות בפני הטקטיקה כאשר היא הופעלה על שופטים מנוסים לעומת אנשים מן הישוב. מכאן, הכרות עם הטקטיקה וחשיפה חוזרת לשימוש בטקטיקות שכנוע פוגמות ביעילותה ואוכלוסיות "מקצועיות" או מנוסות יותר בחשיפה לה רוכשות חסינות בפניה.

למידה מילולית בקרב נבדקים ליקויי קשב

ד"ר יורם גרינשטיין

המחלקה למדעי ההתנהגות, המכללה האקדמית כנרת

yoronit@post.tau.ac.il

הפרעות קשב ולקויות למידה הן ההפרעות ההתפתחותיות השכיחות ביותר בילדות ובהתבגרות. ההסברים הנפוצים להפרעות קשב קושרים אותה ללקויות בתפקודים ניהוליים, זיכרון עבודה ויכולת עכבה. זיכרון עבודה הוא לקוי במיוחד באוכלוסיה זו, ומאופיין בדעיכה מהירה וחדירות של חומר לא רלבנטי. לקויות למידה נקשרו לליקויים בסיסים במנגנוני השפה, במיוחד בעיבוד פונולוגי, מודעות פונולוגית ושיום אוטומטי מהיר. קיימת תחלואה משותפת בין שתי ההפרעות, וקיים גם דמיון בין ההפרעות במנגנונים הלקויים. במחקר זה תיבדק יכולת הלמידה המילולית של מספר קבוצות: לקויות קשב, לקויות למידה וקבוצה בעלת ליקוי משולב: קשב + למידה. הקבוצות תיבחנה באמצעות מבחן REY ללמידה שמיעתית. מבחן זה מורכב ממספר הצגות חוזרות של רשימת מילים ורשימת מילים חדשה. פורמאט זה מאפשר להבחין במרכיבי הרכישה, הזכירה לטווח קצר וארוך, הרגישות להפרעה ויכולת השליפה. ממצאי המחקר הראו כי אין כל הבדל בתהליכי הלמידה של הנבדקים ליקויי הקשב וקבוצת ביקורת מותאמת. גם קבוצת ליקויי הלמידה הראתה תהליכי למידה דומים, אך מספר המילים הנלמד היה נמוך יותר. בקבוצה המשולבת היתה גם כן זכירה נמוכה יותר של מילים, אך נתגלה גם ליקוי בשליפה. ממצאי המחקר ניתן לגזור השערות לגבי האטיולוגיה של ההפרעות, התפתחות הזיכרון ואף יישומים חינוכיים.